

Костирко А. Ю.
студентка кафедри менеджменту підприємств
ORCID: 0009-0003-7930-3468;

Ситник Н. І.
канд. біол. наук, доц.,
доцент кафедри менеджменту підприємств
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-7670-8860

ПЕРЕДУМОВИ РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ПРОДУКТІВ НА ЗАСАДАХ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах загострення екологічних проблем, зростання обсягів споживання природних ресурсів та накопичення відходів особливої актуальності набуває перехід до нових моделей економічного розвитку. Однією з таких моделей є циркулярна економіка, яка передбачає раціональне використання ресурсів, продовження життєвого циклу продукції та мінімізацію негативного впливу виробництва на навколишнє середовище. На відміну від традиційної лінійної моделі економіки, що базується на принципі «виробництво – споживання – утилізація», циркулярна економіка орієнтована на створення замкнених циклів використання ресурсів, де матеріали повторно використовуються, відновлюються або переробляються. Такий підхід сприяє збереженню природних ресурсів і формуванню більш сталих моделей виробництва та споживання [1].

Розробка нових продуктів на засадах циркулярної економіки передбачає врахування екологічних аспектів на всіх етапах життєвого циклу продукції – від проектування та виробництва до споживання, утилізації або повторного використання. Одним із ключових інструментів реалізації цього підходу є екодизайн, який передбачає створення продукції з урахуванням можливості її ремонту, модернізації, повторного використання або переробки. Екодизайн дозволяє підприємствам не лише зменшити витрати на матеріали, але й підвищити якість продукції та її життєвий цикл. Наприклад, у багатьох європейських країнах компанії застосовують модульні конструкції продуктів, що дозволяє замінювати зношені частини, а не викидати весь виріб. Це зменшує обсяги відходів та підвищує економічну ефективність виробництва.

Важливу роль у розробці нових продуктів відіграє впровадження інноваційних технологій та цифрових рішень. Сучасні підприємства активно застосовують цифрові платформи, системи аналізу даних, інтернет речей та автоматизовані виробничі процеси для оптимізації використання ресурсів і зменшення екологічного навантаження. Використання цифрових технологій дозволяє більш ефективно відстежувати рух ресурсів, контролювати виробничі процеси та забезпечувати більш раціональне управління матеріальними потоками. Наприклад, впровадження систем моніторингу споживання енергії та матеріалів на підприємствах дозволяє своєчасно виявляти втрати та оптимізувати процеси виробництва [2].

Одним із основних принципів циркулярної економіки є концепція 3R (Reduce, Reuse, Recycle), яка передбачає зменшення обсягів використання ресурсів, повторне використання продукції та переробку матеріалів. Реалізація цього підходу дозволяє підприємствам не лише зменшити екологічний вплив, але й отримати економічні переваги за рахунок скорочення витрат на сировину та оптимізації виробничих процесів. У багатьох країнах світу підприємства активно впроваджують програми повернення використаної продукції, що дозволяє повторно використовувати матеріали у виробництві. Це особливо актуально для галузей, що працюють з дорогоцінними або дефіцитними матеріалами, наприклад, електроніки чи текстильної промисловості.

Важким фактором є також трансформація бізнес-моделей підприємств у межах циркулярної економіки. Сучасні компанії дедалі частіше використовують сервісні моделі споживання, моделі спільного використання продукції та системи зворотної логістики. Це дозволяє продовжити життєвий цикл товарів і забезпечити ефективніше використання ресурсів. Крім того, циркулярна економіка сприяє створенню нових можливостей для інноваційного розвитку підприємств і підвищення їхньої конкурентоспроможності. Наприклад, підприємства можуть пропонувати продукти як послугу, коли клієнт орендує або користується товаром протягом певного періоду, а після цього він повертається для ремонту або повторного використання. Варто враховувати соціальний та екологічний ефекти впровадження принципів циркулярної економіки. Використання ресурсозберігаючих технологій сприяє

зниженню обсягів споживання природних ресурсів, скороченню викидів шкідливих речовин та зменшенню кількості відходів. Це позитивно впливає на екологічну безпеку регіонів і підвищує якість життя населення. Широке впровадження циркулярних підходів сприяє також формуванню культури сталого споживання серед населення та створенню нового типу економічної свідомості, орієнтованої на раціональне використання ресурсів [3].

Для успішного впровадження нових продуктів на засадах циркулярної економіки суттєву роль відіграє формування екологічної свідомості споживачів. Сучасні покупці дедалі частіше надають перевагу екологічно відповідальним брендам і продукції, виготовленій з урахуванням принципів сталого розвитку. У зв'язку з цим компанії приділяють значну увагу комунікації екологічних характеристик товарів, екологічному маркуванню та формуванню позитивного іміджу бренду, що дотримується принципів відповідального виробництва.

При розробці нових продуктів на засадах циркулярної економіки створюється екодизайн, який передбачає врахування екологічних характеристик продукції на всіх етапах її життєвого циклу – від проектування до утилізації або повторного використання. Під час створення продукту компанії намагаються мінімізувати використання первинних ресурсів, застосовувати перероблені матеріали, а також забезпечувати можливість ремонту, модернізації та повторного використання виробів. Такий підхід сприяє зниженню екологічного навантаження та формує додаткову економічну цінність для підприємства.

Впровадження принципів циркулярної економіки у процес створення нових продуктів потребує інноваційних управлінських підходів. Підприємства повинні адаптувати власні бізнес-моделі, формувати партнерські мережі для збору та переробки відходів, а також впроваджувати технології замкненого виробничого циклу. Важливу роль у цьому процесі відіграє співпраця з постачальниками, науковими установами та споживачами, що дозволяє створювати більш екологічно орієнтовані та конкурентоспроможні продукти.

Важливим елементом є економічна доцільність впровадження циркулярних підходів. Хоча на початковому етапі підприємства можуть нести додаткові витрати на модернізацію технологій або розробку нових матеріалів, у довгостроковій перспективі циркулярні рішення сприяють скороченню витрат на ресурси, підвищенню ефективності використання сировини та формуванню нових ринкових можливостей. Крім того, споживачі дедалі більше надають перевагу екологічно відповідальним брендам, що стимулює підприємства впроваджувати інноваційні підходи до створення продукції [4].

Таким чином, розробка та впровадження нових продуктів на засадах циркулярної економіки є важливим напрямом розвитку сучасних підприємств. Використання принципів екодизайну, інноваційних технологій та нових бізнес-моделей сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, зменшенню негативного впливу на довкілля та формуванню передумов для сталого економічного розвитку. Перехід до циркулярної моделі економіки створює нові конкурентні переваги, дозволяє підприємствам бути більш гнучкими у реагуванні на зміни ринкових та екологічних умов і забезпечує довгострокову економічну стабільність.

Список використаних джерел

1. Роледерс В. Сучасний стан розвитку циркулярної економіки в Україні. *Економічні горизонти*. URL: <https://eh.udpu.edu.ua/article/view/288319> (дата звернення: 09.03.2026).
2. Шимановська-Діанич Л., Рангра Н. Циркулярна економіка: визначення, позитивні та негативні сторони. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. URL: <https://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1514> (дата звернення: 09.03.2026).
3. Орловська Ю., Жушман А. Цифрова інфраструктура циркулярної економіки в ЄС: уроки для України. *Економічний простір*. URL: <https://economicspace.pgasa.dp.ua/article/view/345587> (дата звернення: 10.03.2026).
4. Руда М., Яремчук Т., Бортнікова М. Циркулярна економіка в Україні: адаптація європейського досвіду. URL: <https://ena.lpnu.ua/items/b775c9eb-7191-4b36-a00d-0f82d2e00c72> (дата звернення: 10.03.2026).